SPIS TREŚCI

Słowo wstępne 5
Franciszek Krzykała — Tadeusz Szczurkiewicz — Życie i dzieło . . . 7
Aleksander Wesołowski — O krytycyzmie Tadeusza Szczurkiewicza . . 13
Franciszek Krzykała — Psychologizm w ujęciu Tadeusza Szczurkiewicza . 31
Jan Sikora — Teoria grupy społecznej Tadeusza Szczurkiewicza . . . 46
Janusz Czabajski — Metodologiczne zagadnienia socjologii Tadeusza Szczurkiewicza 57
Henryk Januszek — Stosunki międzyludzkie a stosunki społeczne w koncepcji Tadeusza Szczurkiewicza 68
Maria Jankowska — Rola społeczna i stereotyp w koncepcji Tadeusza Szczurkiewicza 79
Ryszard Wojnarski — Zrzeszenia społeczne w myśli Tadeusza Szczurkiewicza na tle koncepcji innych autorów 86
Józef Michalak — „Studia socjologiczne" Tadeusza Szczurkiewicza a polityka społeczna 105
Piotr Litewka — Industrializacja i urbanizacja — próba systematyzacji zagadnień 115
Aleksander Wesołowski — Bibliografia prac Tadeusza Szczurkiewicza . 128

Z żałobnej karty

Prof. dr hab. Tadeusz Szczurkiewicz
20. XI. 1895 — 6. XII. 1984 r.

SŁOWO WSTĘPNE

Niniejsza praca jest zbiorem opracowań, przemyśleń, doczekań i badań pracowników Zakładu Socjologii Instytutu Polityki Społecznej Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Obejmuje ona dziewięć zróżnicowanych tematycznie szkiców, poświęconych twórczości profesora Tadeusza Szczurkiewicza, wybitnego socjologa, pedagoga, filozofa, uczonego i wychowawcy wielu znaczących w Polsce socjologów i filozofów — kierownika pierwszej Katedry Socjologii b. Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu.

Punktem wyjścia podjętych przez autorów rozważań stanowi cenne w dorobku polskiej myśli socjologicznej dzieło T. Szczurkiewicza pt. „Studia Socjologiczne" (PWN Warszawa 1969, II wyd. fotooffsetowe 1970) s. 463. To obszerne i logicznie zwarte dzieło, aczkolwiek jest zbiorem dość zróżnicowanych tematycznie rozpraw, stanowi równocześnie pewien systemat socjologiczny, rozpracowany na podstawie wieloletnich badań i dociekań szczegółowych Autora w zakresie: socjologii ogólnej, socjologii wiedzy, filozofii społecznej, kultury, psychologii społecznej itd. Dzieło to zawiera również ogromny ładunek wiedzy teoretycznej, rozważań metodologicznych, empirycznych uogólnień, dyskusji terminologicznych oraz inspiracji twórczych w zakresie socjologii marksistowskiej, socjologii pracy i przemysłu, socjologii rodziny itp.

Z tych względów, prezentowane w pracy zbiorowej zagadnienia z konieczności nie mogą być wyczerpujące czy opracowane do końca, lecz stanowią tylko pewien etap poznawczego ujęcia badanej rzeczywistości oraz wyrażają przede wszystkim indywidualne spojrzenia poszczególnych autorów w zakresie podjętych zagadnień. Ponadto, analizy i przemyślenia prowadzone na różnym poziomie abstrakcji nie są wolne od uproszczeń, powtórzeń czy jednostronności w proponowanych sformułowaniach, czy to ze względu na styl i sposób wyrażania myśli oraz precyzję języka Autora „Studiów", czy też ze względu na złożoność i wielostronność oraz interdyscyplinarny charakter poglądów i stanowisk teoretycznych zawartych w „Studiach".

Tym niemniej, próba podjęcia przez autorów Zeszytu zagadnień, które w świetle narastających potrzeb rozwoju marksistowskiej myśli socjologicznej nie są bez znaczenia, mogą stanowić w tym względzie źródła i motywacje do dalszych poszukiwań i badań.

Nie ulega wątpliwości, że dzieło T. Szczurkiewicza, ze względu na zawarte w niej walory i koncepcje teoretyczne, poznawcze oraz instruktywne w działalności praktycznej i w zakresie badań empirycznych, wymaga wydobycia ze sfery zapomnienia i upowszechnienia wśród przedstawicieli nauk społecznych oraz wymaga krytycznego spojrzenia zarówno z punktu widzenia aktualistycznej perspektywy, jak i prospektywnej analizy. Zagadnienie to jest ważne dlatego, że żaden z socjologów czy reprezentantów dyscyplin pokrewnych nie podjął się dotąd takiej analizy i nie ustosunkował się krytycznie do Jego poglądów, teorii, stylu uprawiania socjologii, prezentowanych poglądów, czy do dorobku naukowego. Na uwagę zasługuje fakt, iż przedstawiona Jego sylwetka w opracowaniach pt. „60 lat socjologii poznańskiej" (wyd. UAM Seria socjologiczna nr 9. Poznań 1981), czy wcześniej w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym" (kw. I/1976 r.), poświęcony prof. T. Szczurkiewiczowi w 80-lecie urodzin oraz 55-lecie pracy naukowo-dydaktycznej, wskazuje przede wszystkim na nieprzemijające wartości „Studiów" i na konieczność wykorzystania tego dorobku w twórczości polskiej myśli socjologicznej.

Prezentowany Zeszyt jest tylko pewną i nie ostatnią próbą wydobycia niektórych cennych myśli i poglądów drogiego Mistrza i Nauczyciela w piątą rocznicę Jego śmierci.

Franciszek Krzykała